

מדינת ישראל

משרד החינוך

- א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ג, 2003
מספר השאלון: 034103
לנבחנים אקסטרניים – 141

א ז ר ח ו ת

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	–	(14×2)	–	28	נקודות
פרק שני	–	(13×2)	–	26	נקודות
פרק שלישי	–	(12×2)	–	24	נקודות
פרק רביעי	–	(11×2)	–	<u>22</u>	נקודות
סה"כ	–		–	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (28 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. במשך כמה שנים פנו קבוצות של הורים אל משרד החינוך בבקשה שיכיר בבתי ספר ייחודיים – כלומר, בתי ספר שבהם ילמדו על פי השקפות ההורים בתחום החינוך ועל פי הכישורים והנטיות של הילדים (למשל: בית ספר לטבע, לאמנות או לספורט). לאחרונה הסכים משרד החינוך להכיר בבתי ספר ייחודיים ולהקציב כספים להפעלתם, אך הציב כמה תנאים. אחד התנאים הוא שבתי ספר אלה יבטיחו מקומות לתלמידים מאזורים שבהם, על פי דו"ח מבקר המדינה, הייתה הזנחה בתחום החינוך.

– ציין והסבר את העיקרון שעליו יכלו ההורים לבסס את בקשתם להכיר בבתי הספר הייחודיים. נמק את תשובתך על פי האירוע.
– מהי המדיניות שעליה מבוסס התנאי שהציב משרד החינוך? נמק את תשובתך על פי האירוע.

2. צינור הביוב הראשי באזור תל אביב הוא באחריות של "איגוד ערים דן", הכפוף לאחד ממשרדי הממשלה. לאחרונה התגלתה בצינור תקלה חמורה, ובעקבותיה החליט "איגוד ערים דן" להזרים את מי הביוב לים. ההזרמה לים נמשכה כשלושה שבועות וגרמה לזיהום חמור של הים. משום כך, אסר משרד הבריאות על הדייגים לדוג בחופי האזור במשך תקופה ארוכה. התברר כי ב-20 השנים האחרונות לא ערך "איגוד ערים דן" בדיקה יסודית של צינור הביוב הראשי.

הדייגים הודיעו שיגישו תביעה נגד "איגוד ערים דן". ארגון "אדם, טבע ודין", הפועל לשמירה על איכות הסביבה, דרש שמבקר המדינה יבדוק את "איגוד ערים דן" בטענה שהאיגוד לא מילא את תפקידו כראוי.

– ציין והסבר את הזכות שעליה יכולים הדייגים לבסס את תביעתם. נמק את תשובתך על פי האירוע.
– ציין והסבר את העיקרון שעליו יכול ארגון "אדם, טבע ודין" לבסס את דרישתו. נמק את תשובתך על פי האירוע.

3. באחד מיישובי הבדווים בנגב, הילדים חייבים לחצות ערוץ של נחל, כדי להגיע לבית הספר הממלכתי שבו הם לומדים. בעונת הגשמים יש שיטפונות בנחל. העמותה לדו-קיום בנגב עתרה לבג"ץ בדרישה שִיחייב את המדינה לבנות גשר מעל ערוץ הנחל.
- בדיון בבג"ץ טען נציג המדינה שהמדינה אינה חייבת לספק ליישוב הבדווי שירותים, כמו ביוב, חשמל או כבישים, מכיוון שהיישוב נבנה ללא אישור מהמדינה ואין לו מעמד חוקי. בג"ץ החליט שהמדינה חייבת לבנות את הגשר. הנימוק להחלטתו היה שאמנם אין ליישוב מעמד חוקי, אבל במקרה זה גוברת חובת המדינה להגן על הזכויות של אזרחיה.
- ציין והסבר על איזה מובן של שלטון החוק ביסס נציג המדינה את טענתו. נמק את תשובתך על פי האירוע.
- ציין והסבר את הזכות שעליה התבסס בג"ץ בהחלטתו. נמק את תשובתך על פי האירוע.

פרק שני (26 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 4-7 (לכל שאלה – 13 נקודות).

4. הסבר מהי ממשלה קואליציונית, והצג חיסרון אחד שלה. הסבר מדוע שיטת הבחירות היחסית הנהוגה בישראל מביאה להקמת ממשלה קואליציונית.
5. מהי עבריינות שלטונית? הסבר מדוע עבריינות שלטונית מסוכנת לחברה, וציין שתי דרכים היכולות לסייע למדינה להתמודד עם עבריינות מסוג זה.
6. בשאלת ההכרה בזכויות המיעוטים, מקובלות במדינות דמוקרטיות גישות שונות. הסבר גישה אחת, והבא דוגמה ליישום גישה זו במדינה אחת.
7. מדוע חשוב להעניק חסינות לחברי הכנסת? הסבר כיצד שני עקרונות של הדמוקרטיה באים לידי ביטוי בתהליך הסרת החסינות של חבר כנסת.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא בעיון את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מהשאלות 8-10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

בעיתון התפרסמה כתבה בנושא "אוכל בבתי מלון בישראל בשבתות".

בתגובה לכתבה זו פרסם העיתון **מכתב של אחת הקוראות לעיתונאית:**

"גברת נכבדה, אחת הסיבות שבגללן בעלי ואני עלינו מבריטניה לארץ היא שבחרנו לחיות במדינה יהודית – לא במדינה בשביל היהודים שיכולה לקום בכל מקום, למשל באוגנדה. לדעתי, ישראל צריכה לשמש מקלט לעם היהודי, ועליה להיות גם מדינה המנוהלת על פי עקרונות הדת היהודית. לכן השבת היא יום המנוחה הרשמי שלנו, חגי ישראל הם חגים לאומיים, ובצה"ל ובמוסדות ציבור ממלכתיים מקפידים על אוכל כשר. ישראל חייבת להיות מדינה שבה יהודי שומר מצוות ויכול לחיות על פי אמונתו, בלי להרגיש שהוא בן למיעוט נרדף. אני נהנית להתארח בבתי מלון בישראל, בידעה שמוגש בהם מזון כשר ושאינן בהם חילול שבת (למשל, אין מבשלים את המזון בשבת). הכתבה שלך מבטאת עמדה שונה: לדעתך, ישראל צריכה להיות מדינה כמו כל מדינות המערב, כלומר מדינה דמוקרטית בלי מאפיינים יהודיים-דתיים. אם אכן כך יהיה, תגרמי לי ולרבים החושבים כמוני להרגיש שאין לנו סיבה להמשיך לחיות דווקא כאן."

תשובת העיתונאית:

"גברת נכבדה, משפחתי ואני ורוב חבריי חיים בארץ, כי אנחנו ישראלים. למרות כל הקשיים הכרוכים בחיים בישראל ולמרות השירות הצבאי, אנו חיים כאן כי איננו יכולים להרגיש שייכות בשום מקום אחר בעולם. אנו רוצים ליצור כאן מציאות חילונית, המתבססת על המורשת היהודית. כל חיי, אמונותיי ועקרונותיי מושפעים מן השואה, ואינני רוצה שיהודים ירגישו שהם מיעוט נרדף בשום מקום בעולם, ובמיוחד לא בישראל. חשוב לי שמדינת ישראל תהיה מקלט בטוח לכל היהודים, ועם זאת שכל אדם שחי כאן יוכל לבחור את אזרחות חיוו."

(מעובד על פי **הארץ**, 16/7/2002)

8. מהי זהות? ציין את מרכיבי הזהות של העיתונאית כפי שהיא מגדירה את עצמה, ונמק את דבריך באמצעות שתי דוגמאות מתשובתה.
9. הצג את מאפייני הגישה "מדינת ישראל – מדינה דתית-לאומית". אילו מהמאפיינים שהצגת מתאימים לדברי כותבת המכתב? נמק את תשובתך על פי הכתוב במכתבה.
10. בין כותבת המכתב ובין העיתונאית יש נקודות הסכמה ונקודות של אי-הסכמה על הגדרת האופי של מדינת ישראל. ציין נקודה אחת של הסכמה. בסס את תשובתך על הקטע. ציין נקודה אחת של אי-הסכמה. בסס את תשובתך על הקטע.

/המשך בעמוד 5/

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 11-14 (לכל שאלה – 11 נקודות).

- 11.** אגף מס הכנסה במשרד האוצר ביקש מהבנקים למסור לו מידע על חשבונות של לקוחות, כדי לבדוק אם שילמו מס הכנסה כחוק. הלקוחות התנגדו, ואיימו לעתור לבג"ץ. ציין והסבר את הזכות שעליה יכולים הלקוחות לבסס את התנגדותם. נמק את תשובתך על פי האירוע.
- 12.** מדינת ישראל היא גם מדינתם של יהודי התפוצות, ובכל זאת הם אינם יכולים להצביע בבחירות בישראל. הסבר קביעה זו על שני חלקיה.
- 13.** כדי לאפשר מימוש של חירויות האדם במדינה דמוקרטית, יש צורך בסובלנות. הסבר קביעה זו באמצעות דוגמה מאחת החירויות.
- 14.** החברה הישראלית היא חברה רבת-שעים. לכן שימוש במשאל עם בישראל, כאמצעי להשגת הכרעות, עלול להחריף את המתחים בחברה. הסבר קביעה זו על שני חלקיה.

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך